

Eelasi

EKP Tartu Linnakomitee, EKP Tartu Rajoonikomitee, Tartu Linna Tööraha Saadikute Nõukogu ja Tartu Rajooni Tööraha Saadikute Nõukogu häälekandja

Nr. 94 (6475)

NELJAPÄEVAL, 22. APRILLIL 1971

XXIV aastakäik

Interjú

«Õpetaja võib öelda kaaluka sõna teoorias»

Harjumusest või ebateadlikkusest vaatavad nii oma igapäevasesse töösse sukeldunud valmiskoolmeistrid kui ka noored elukutsevalijad tihti mööda õpetaja ja teaduse, õpetaja ja katsetuste, õpetaja ja uurimuste ühendusest.

«Hea õpetaja, tark õpetaja peab täna ja veel rohkem homme teadust tundma, selle saavutusi iga päev rakendama, ja kõige parem — ise oma eriaines või pedagoogilistes probleemides midagi uurima, looma, muutma.»

Viimati öeldut rõhutas vabariigi haridusminister Ferdinand Eisen, lubanud oma kabinetis Tallinna Tõnismäel ajakirjanikule jutuajamise teemal «Õpetaja ja teadus». Siin selle sisu.

«Tänapäeval on õpetajate teaduslik uurimistegevus igapäevase koolitöö kõrval mitte mingi perspektiivitu koormus või puhtisiklik harrastus, vaid ühiskondlikult vajalik ja tervitatav nähtus.

Selles tegevuses ilmneb koolile kolm, isegi neli tähendust.

Esiteks. Praktikaga, igapäevase koolitööga seotud teadus väga tihedalt. Pedagoogikateadusel on seega kasutada lai katsepolü; ilma sellele toetumata, kabinetis, midagi teha ei saa. Mahakirjutamiste ja üldiste spekulatiivsete arutluste aeg sai ammu läbi. Oleme väga tihedasti seotud näiteks kaasaegse eksperimentaalpsühholoogiaga, mis avastab ka pedagoogika kasutusse järjest uusi seaduspärasusi. Kui viimati analüüsiti kõikide Liidu pedagoogika uurimisinstituutide tegevust, heideti paljudele ette abstraktseid arutlusi. Ei ole veel kõikjal levinud uurimise metodoloogias eksperiment, sotsioloogiline meetod. Meie uurimis- instituutide selles osas etteheiteid ei tehtud, leiti õiget teed minevat. Uurimisinstituutide metodoloogia teemadel korraldatakse tänava üleliiduline nõupidamine Tallinnas, meie Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi baasil. Loodame, et TRÜ pedagoogikakateeder lööb kaasa.

Teiseks. Kui õpetaja valib endale ühe uurimisteema, siis muudab vajalike tähelepanekute tegemine, uusima kirjanduse lugemine, katsetamine ja uute töövõtete juurutamine teda erksamaks ka teiste kogemusi rakendama, tundlikumaks kõigile uutele mõtetele. Ei ole kahtlust, et juurdlemine oma probleemide kallal avardab pilku teiste tegevuse, isegi teiste valdkondade nägemiseks ja hindamiseks. Oma töö on nagu pinnakobestus üldse teaduse ideede vastuvõtmiseks ja kasutamiseks. Mida rohkem õpetajaid näeb vaeva teaduslike probleemide kallal, seda aktiivsemalt kujuneb õige ühiskondlik arvamus mitmesuguste koolielu nähtuste ümber, seda hõlpsamini saab üle inertsusest, teadus tungib kiiremini ja laiemal rindel sisse koolipraktikasse.

Kolmandaks. Meie väikeses vabariigis ei saa luua kutseliste uurijate armukat armeed ega asutada mitut pedagoogika

uurimisinstituuti nagu näiteks Ukrainas. See teeb õpetajate kaasajastamise hädavajalikuks. Pole kaugeltki ka õige loota ainult teiste vabariikide uurimuste tulemustele, nõutada valmisretsepti. Muidugi on neil uurimustel suur väärtus ka meie vabariigile. Kuid igal instituudil, iga vabariigi pedagoogikal peaks olema eelkõige teooria enda ja praktika huvides oma ilme. Teaduslik looming saab nii ka suurema kandepinna, üldine edasimineku saab suuremat hoogu. Ega's lapsed ja õpilased ning töötingimusedki pole igal pool täiesti ühesugused.

Neljandaks. Kuskohalt peaksid kooliteadlased siis välja kasvatama, kui mitte koolist endast.

Nii vaadates pakub kool noorele spetsialistile küllalt perspektiive, võimaldab eneseavaldamist ja arendamist. Edasi läheb tegelikult kaks teed: üks õppimise-õpetamise, kasvatamise ja haridusliku korraldamise haru, teine — spetsialiseerumine oma eriaines võetud teemale. Üks siis põhiliselt Tartu Riikliku Ülikooli pedagoogikakateedri juhendamisel, teine vastava distsipliini kateedri juures. Ka see teine tee toob sageli hea spetsialisti hiljem haridusküsimuste juurde, nagu hea praktikapedagoog võib öelda omakorda kaaluka sõna pedagoogikateaduses.

Kandidaadikraadi kättesaamistega seotub kaks probleemi.

Enne, kui teadlasetiitlid kooli hakkavad jääma, peab matemaatika siinvalimise suagi ulatuma. Praegune 10 rubla palgalise ei innusta ka suurimat koolipatriooti; teiseks — vakantseid kohti teaduslikuks tegevuseks jätkub veel mõni aeg instituutides ja mujal.

Pedagoogikakandidaatide pere hakkas tihedamalt täienema pärast seda, kui Tartu ülikooli pedagoogikakateeder moodustas uurimisgruppid. Esialgu ühe 1962. aastal. 47 õpetajat alustas töökasvatuse, raskestikasvatatavuse ja didaktika sektsioonis. Kaheaastase kursuse lõpetas küll ainult 12, aga uus vastuvõtt kolmeks aastaks tõi huvilisi juba 87. Käsile võeti õppetöö individuaalseerimine, programmõpe, raskestikasvatatavus ja ideelis-poliitiline kasvatus. Neist lõpetas 42. 1966. aastal suurenes vastuvõtt 104-le. Huvituti didaktikast, pedagoogilisest psühholoogiast, kooliajaloo, matemaatika metodikast. Neljas komplekteerimine oli 1969. aastal kooliajaloo, pedagoogilise psühholoogia ja kasvatustöö alale. Vahepeal, 1967. aastal alustati samalaadset Pedagoogika Uurimisinstituuti ja Tallinna Pedagoogilise Instituudi baasil.

Ärksam jagu õpetajast on uurimisgruppide tegevusest nii haaratud, et ei taha aja tõis- saamisel laiali minna. Otsitakse võimalusi ikka uuesti kohtuda ning ühiselt, koordineeritud töö-

ga midagi korda saata. Kursus- lased on TRÜ pedagoogikakateedriga ja Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudiga pidevas läbikäimises; loenguteks, arvestusteks ja probleemide arutamiseks käiakse koos mõned päevad jaanuaris, märtsis ning 2—3 nädalat juulis.

Programmis seisavad kõigile ühiselt filosoofia, teadusliku uurimise metodika, lapse- ja pedagoogiline psühholoogia, kasvatusteooria, didaktika, võrdlev pedagoogika, rahvusvahelised probleemid, siis kitsamad küsimused juba sektsioonide kaupa.

Kursuslastest on jõudnud aspirantuuri pedagoogid P. Lehestik, V. Lulla, E. Vapper, A. Benno, M. Pedajas, J. Ots, L. Päss, A. Sukamägi, V. Eksta. Iseseisvalt töötavad väitekirja kallal V. Ratas- sepp, M. Rute ja H. Ojasild. Kaitsnud on endised kursused H. Rannap, S. Hermann, K. Saks, G. Karu. Viimase ajal on tulnud 3—4 kaitsmist aastas, mis näitab elavnemise tendentsi pedagoogide hulgas.

Uurimishimulistega, kes kursused läbi teinud, peame midagi ette võtma. Energia kasutamata jätmine oleks pillamine. Murramegi pead, missugune organisatsiooniline lahendus sobib. Mõtte olemine viinud vabariigi ülemnõukogusse ja saanud kindluse rajada õpetajate uurimistöö ühiskondlik institut. See eeldaks teadusliku sekretäri töölevõtmist ja ühiskondliku nõukogu moodustamist. Sekretär koordineeriks tegevust, mureseks nimetatist teadlastest juhendajaid, kooskõlastaks probleeme pedagoogika teadusliku uurimise instituudiga jne. Teemaatika peaks sobima enam-vähem ka viimase perspektiivplaanidega, mis iseenesest mõista lähtuvad aktuaalsematest probleemidest ja vajadustest.

Üldpedagoogilised ja ülddidaktilised küsimused on kahtlemata olulised ja ministeeriumi institut nendega tegelebki. Edaspidi peaks ehk rohkem praktikasse sisse elama — praktitsismi laskumata — ning seda soodustaks arvatavasti ühiskondliku instituudi loomulik elulähedus.

Meie aeg on aktiivne uute õpikute, töövihikute, programmi- de koostamise aeg. Neid nõuab ülemineku üldisele keskharidusele, õppesisu kaasajastamine. Loodav koolikirjandus, kaasa arvatud programmid, mõnesugused juhendid, võiksid rohkem sisaldada asja teaduse astunud praktikute uurimistööd. Originaal- õpikute taseme tõstmiseks saame veel üsna palju ära teha. Rõõ- biiti sellega vajab metodika kiiret värskendamist parimate kogemuste üldistamise läbi. Uued programmid seisavad kohati vana metodikaga vastuolus, mis raskendab nii õppimist kui ka õpetamist.

Ma arvan, et teadus ei jää, ei tohigi jääda tänapäeva õpetajale kaugeks. Oleks vale arvata, et need, kes lõpetavad Tartu Riiklikus Ülikoolis mingi aine pedagoogilise haru, või saavad Tallinna Pedagoogilise Instituudi diplomi, peavad jääma kitsalt praktikuteks, kelle hääli jõuab ainult õpilasteni. Uurimiskursus- tega on paljusid tegutsenud äratatud — sinjuures tänu TRÜ pedagoogikakateedri rahutule ja otsivale vaimule —; kavatsesid ühiskondlik institut innustaks ja aitaks pedagoogikateadusele lähemale ehk veelgi suurema hulga asjast huvitatud, ärksameelseid ja püsivaid õpetajaid.

Viisaastakul õpetajate palgad tõusevad, kahtlemata edaspidi koos elatusetase tõusuga. Võib-olla viiakse kunagi sisse õpetajate atesteerimine ja sellele vastavalt ka muudatused õpetajate tasustamises; suureneb ehk koolitööski lisatasu teadusliku kraadi eest; teistest küljest — kui meie instituudid on teadlastega varustatud, siis hakkavad pedagoogika- ja teiste teaduste kandidaadid kindlasti rohkem kooli jääma, küll õpetama, küll juhtima.

E. ZIMMER